

3. Мітохондріальний діабет; Піровиноградний діабет; Цукровий діабет /За ред. проф. Я.І.Томашевського. -Львів: НТШ, 2003. -168 с.

4. Markevich Y.O., Pavlovsky M.P., Serhiyenko O.O. Alfa-Lipoic acid in the treatment of diabetic neuropathic foot // Diabetologia. -1999.- V42 (Suppl. 1).-P. 308.

Т.Г. ТЮРИНА

ДО ПРОБЛЕМИ ЕВОЛЮЦІЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

У даній статті автор робить спроби осмислити природу поняття “свідомість” з погляду як сучасної науки, так і духовно-ізоетеричних філософських вчень; проаналізувати, систематизувати та узагальнити знання стосовно феномена свідомості; виділити рівні розвитку людської свідомості, їх суттєві особливості та характерні ознаки; розкрити шляхи формування духовної, космічної свідомості сучасної людини.

В статті автор делає попытку осмыслить природу понятия “сознания” с точки зрения как современной науки, так и духовно-изотерических философских учений; проанализировать, систематизировать и обобщить знания относительно феномена “сознания”; выделить урны развития человеческого сознания, их существенные особенности и характерные черты; раскрыть пути формирования духовного, космического сознания современного человека.

In the article the author makes an attempt to comprehend nature of the concept of “consciousness” from the point of view of both modern sciences (psychology, pedagogy, philosophy, natural sciences) and spiritual and esoteric teachings; to analyze, systemize and summarize knowledge about this phenomenon; to single out levels of development of human’s consciousness, underline their essential peculiarities and characteristic features; to show ways of modern human’s spiritual cosmic consciousness formation.

Проблема духовності є однією із ключових у сучасній науці і освіті. Саме від вирішення цієї глобальної проблеми у планетарному масштабі залежить як виживання людства (як вида), його подальшої еволюції, так і прогрес в усіх сферах життя суспільства: екологічному, культурному, соціальному, економічному.

Сучасна психолого-педагогічна наука пов’язує процес одухотворення людини з еволюцією її свідомості.

Дослідженню феномена людської свідомості присвячені праці М. Мамардашвілі, М.Лосського, Г.Шпета, О.і М.Періхів, В.Вернадського, Шрі Ауробіндо Гхоша, Р.Пенроуза, А.Госвані, Н.Полоннікова, В. і Т. Тихоплавів, Г.Грабового, А.Московського, А.Кімова, Г.Шипова та інш.

Як трактується поняття “свідомість” у контексті сучасної науки, езоетеричних вчень?

У філософії свідомість розглядається як усвідомлення буття, як якість високоорганізованої матерії, як суб’єктивний образ об’єктивного світу, як ідеальне у протилежність реальному і у єдності з ним [9, с. 1248].

Як свідчить аналіз наукових джерел, сучасна психолого-педагогічна наука трактує свідомість лише як функцію, властивість людського мозку [4, с. 299; 7, с. 165].

Жива Етика тісно взаємопов’язує свідомість людини з її духом, залежність рівня розвитку людської свідомості від ступеня розкриття, еволюції її духу. У вченні говориться: “...Зерно духу є частинкою стихійного вогню, а накопичена коло нього енергія є свідомістю” [Агни Йога, §275].

Спроби більш глибинного підходу до розуміння сутності поняття “свідомість” зустрічаємо у окремих вчених – представників як соціально-гуманітарних, так і природничих наук.

Так, згідно із думкою таких видатних філософів як М. Мамардашвілі, М. Лосський, Г. Шпет свідомість – це настільки всеохоплююче поняття, багатопланове та складне і ще далеко повністю не досліджене, що йому дуже важко дати визначення.

Підхід окремих представників природничих наук до визначення цього феномена відрізняється певним глобальним космічним трактуванням його природи.

Як свідчить аналіз літератури з проблеми дослідження такі сучасні вчені як Пенроуз, Госвані, Полонніков вважають, що свідомість – це космічне явище і вона є тим основоположним принципом, на якому ґрунтується все у Всесвіті.

За словами Р. Полоннікова, “свідомість – це універсальне явище, яке існує всюди і в найменших, і в найбільших об’єктах Всесвіту [6, с. 26].

Підтвердження цих ідей знаходимо і у Шрі Ауробіндо Гхоша, який писав: “Усе навколо – це свідомість, тому що усе є Буття чи Дух... Якщо хоча б одна точка Всесвіту не мала б свідомості, то увесь Всесвіт не мав би її, тому що буття повинно бути єдиним” [8, с. 72].

Такі сучасні вчені фізики як Акімов, Шипов, Московський, висувають гіпотезу щодо існування Поля Свідомості Всесвіту, а людську свідомість трактують як частину, фрагментом цього поля [1; 2].

Доцільно нагадати і думку В.І.Вернадського з цього приводу: “Людська свідомість – це і є космічна свідомість” [3, с. 479, 496].

Отже, як ми бачимо, на думку окремих вчених-природознавців, людська свідомість носить космічний характер і є фрагментом Вселенської Свідомості. За словами російських вчених В.Ю.Тихоплава і Т.С.Тихоплав “Вселенська Свідомість – це хвильова енергоінформаційна субстанція вселенського масштабу, уособлююча Творця, яка має необмежені, безгранично різноманітні можливості саморозвитку і усвідомленості і володіє безмежними можливостями творити усе Суцще у Світобудові” [12, с. 135].

Серед сучасних вчених зустрічаємо гіпотезу щодо існування різних ступенів еволюції свідомості у Всесвіті. Згідно цього припущення, усі об’єкти Всесвіту, у тому числі і людина, “демонструють” той чи інший рівень свідомості залежно від ступеня свого еволюційного розвитку.

Так, за словами відомого англійського біолога Джуліана Хакслі, “у процесі еволюції усвідомленість стає все більш і більш важливою характеристикою живих організмів, доки, нарешті, для людства вона не стане найважливішою характеристикою життя...” [Цит. за 13, с. 328].

На цей феномен неодноразово вказував і В.Вернадський. За його словами, “існує один факт розвитку Землі – це посилення свідомості” [3, с. 453]. Не випадково і К.Юнг вбачав мету людського життя в усвідомленому розвитку свідомості [Цит. за 11, с. 216].

Деякі сучасні вчені-природознавці (Пликін, Акімов, Шипов, Бароздін, Волченко) розглядають свідомість як вищу форму творчої інформації.

Згідно з концепцією фізичного вакууму і торсійних полів (Акімов, Шипов), свідомість є особливою формою польової торсійної матерії, яка одночасно є і свідомістю і інформацією, тобто йдеться про те, що свідомість як вища форма інформації, усвідомлюючи себе, творить нову інформацію. На думку сучасних дослідників, свідомість є вищою формою розвитку інформації, яка здатна утворювати себе.

Такі сучасні вчені як А.Форд, Р.Монро, Р.Мейланов трактують свідомість не тільки як утворюючу інформацію, але й як особливу форму енергії. Зокрема на думку професора Р.П.Мейланова “...енергія і свідомість – синоніми... Не може бути енергії без свідомості і свідомості без енергії. У цьому контексті Бог – це і свідомість, і енергія глобального масштабу” [5, с. 17].

Отже, згідно цих ідей, Всесвіт має у своїй основі Свідомість як Єдине Світове Начало, яке одночасно є й Енергією, й Інформацією, відповідно, першопричиною, і Творчим Началом усього існуючого. Людська свідомість є частинкою, фрагментом Свідомості Всесвіту і аналогічно, за своєю природою, володіє творчими можливостями.

Завершуючи роздуми щодо феномена людської свідомості хотілося б звернутися до думки Г.Шипова, за словами якого, сучасна фізика визначає свідомість як здатність системи до цілеспрямованої енергоінформаційної самодії та взаємодії. Висока свідомість – це висока інформативність і висока життєвість. Усе має свідомість. Але чим вищий рівень свідомості людини, тим ефективніше вона може взаємодіяти з оточуючими системами, іншими людьми, тим глибше вона може впливати сама на себе з метою перетворення, вдосконалення власної особистості [14, с. 27-28].

Так, сучасні вчені доводять, що під впливом думок, емоцій, волі людини, які і є проявом її свідомості, змінюється ДНК, структура і хімічний склад рідини, програмується поведінка тварин, змінюються показники фізичних приладів.

Таким чином, можна висунути припущення, що свідомість людини є частинкою, фрагментом Вселенської Свідомості, це згусток енергії, якість якої, тобто її інформаційно-творча здатність залежить від рівня духовної еволюції людини. Чим вищим є духовний рівень розвитку людини, тим вищим, відповідно, є і рівень її свідомості, тим сильніше і глибше людина може впливати як на себе – у напрямку самовдосконалення, так і на оточуючу дійсність – з метою її гармонізації.

Отже, коли людина піднімається до рівня високодуховної істоти, вона починає усвідомлювати себе частинкою Божественної Космічної Свідомості, тоді людина досягає звільнення і перетворюється із об’єкта еволюції у її свідомого творця чи суб’єкта еволюції.

У даній статті хотілося б більш детально зупинитися на результатах досліджень людської свідомості видатного філософа Нової Індії Ауробіндо Гхоша, який присвятив усе своє життя вивченню цього феномена.

Праці Ауробіндо – це спроба проникнути у таємниці людського виду, віднайти шляхи вдосконалення людини, і, відповідно, вдосконалення людства і Землі. Автор приходить до висновку, що той стан, у якому перебуває людство сьогодні – це перехідний період. Час народження чогось нового і згущення темряви, за автором, це ознака приходу більш великого світла. І щоб цей прихід став можливим, необхідні колективні зусилля.

Згідно з Шрі Ауробіндо, “людина – це перехідна істота, її становлення ще не закінчилось. ...Крок від людини до надлюдини буде новим звершенням у земній еволюції. Це неминуче, оскільки це одночасно і прагнення внутрішнього Духу, і логіка природного процесу” [8]. Шлях від звичайної людини до надлюдини на думку мислителя лежить через перетворення людської свідомості, розвиток інтуїтивного мислення, перемогу над власним егоцентризмом та здобуття духовної волі.

Головним відкриттям мислителя є шлях чи стежка до трансформації людини під впливом Супраментального Світла чи Божественної Сили. Відкриття це було здійснене шляхом йогічної практики, через власний духовний досвід, і усе життя Шрі Ауробіндо було присвячене великому експерименту над собою – одухотворенню людської природи.

Результати цього експерименту воістину видатні: реалізація потаємних здібностей, зміна якості свідомості, відкриття вищих планів існування і інших реальностей, дивовижні цілющі сили та багато іншого.

Головною відмінністю Йоги Шрі Ауробіндо від традиційних йогічних шкіл в Індії є звернення до земного життя, відмова від аскетизму і пустельництва. Це Йога дії, активної перебудови світу, і в першу чергу, самої людини, її самовдосконалення і обожествління.

Йоги Шрі Ауробіндо називають інтегральною і супраментальною. Інтегральною тому, що вона охоплює усі складові людської природи, усі плани свідомості, від Найвищого Духу, Божої іскри в нас, до самих глибин підсвідомого і несвідомого, до фізичного розуму клітин.

Шрі Ауробіндо відкрив ряд сфер, через які здійснюється зв'язок людини з Вічністю, Богом, Абсолютом. До них відносяться області Надрозуму і Суперрозуму – своєрідні поля напружених енергій, які несуть у світ людини Божественну Силу. Відкриваючись цим енергіям і проходячи через ці області, свідомість переживає поступову трансформацію, все більш уподоблюючись надлюдському. Повна трансформація, яка досягає самої матеріальної сутності організму, і є кінцевою метою Супраментальної Йоги Шрі Ауробіндо.

Шрі Ауробіндо писав, що як розум, з'явившись у матерії, змінив матерію, так і зміни свідомості перетворюють світ [15; 137].

Його фундаментальна праця “Інтегральна Йога” – дослідження і узагальнення шляхів зміни свідомості людини.

Суть Інтегральної Йоги Шрі Ауробіндо полягає у глибинному переосмисленні самого поняття “свідомість” (яку він тісно взаємопов'язував з рівнем розвитку людського розуму) й аналізу шляхів її розвитку до рівня надсвідомості (космічної свідомості).

Шрі Ауробіндо розрізняє чотири головні стани свідомості (рівні її розвитку: звичайний розум (звичайна свідомість), просвітлений розум (просвітлена свідомість), інтуїтивний розум (інтуїтивна свідомість) і надрозум (глобальний розум, надсвідомість).

Звичайний розум (свідомість) і пов'язане з ним життя характеризується повним підпорядкуванням стереотипу мислення, який Шрі Ауробіндо називає “блуканням розуму”. Людина постійно перебуває в рабстві своїх пристрастей, бажань, внутрішніх установок, яким оточуючий світ не дуже відповідає. Звідси – всі вони є причинами стресів, неврозів та інших розладів людської психіки.

До просвітленого розуму приходять люди мистецтва, люди творчих прагнень, які знайшли в собі сили і бажання піднятися над буттям, життєвими дріб'язками, споживацькою психологією та над будь-якою життєвою ситуацією. Таке просвітлення пов'язане з частковим відкриттям інтуїтивного каналу – “третього ока”. У людини розвивається почуття причетності до переживань іншої людини, співчуття, єдності з природою, друзями і навіть з ворогами.

Рівня **інтуїтивного розуму** досягає дуже небагато людей: він є можливим лише при повній відмові від споживацтва, від егоїстичних прагнень при упокоєному радісному баченні світу, і повному спокої розуму. На рівні інтуїтивної свідомості здійснюється регулятивне начало Всесвітнього Розуму – людина відчуває себе повністю захищеною від різного роду знегод, злигоднів, хвороб, зникає саме поняття страху.

Вища фаза свідомості – **надсвідомість (глобальний розум)** – це рівень, на якому відбувається повне злиття свідомості з Абсолютом, коли людина наділяється винятковими здібностями та можливостями, якими володіли великі утаємнічені: Рама, Крішна, Орфей, Гермес, Мойсей, Піфагор, Платон, Будда, Рамакрішна, Вівекананда та ін.

За словами Шрі Ауробіндо, в кожній людині закладене і людське, і божественне, і від самої людської істоти залежить розкриття Божественного в собі.

За Інтегральною Йоогою, шлях еволюції людини складається з трьох етапів: перший – стати індивідуальністю; другий – присвятити себе Богу, віддати себе Йому повністю і стати з Ним єдиним цілим. Третій етап полягає у тому, що сам Бог оволодіває нашою індивідуальністю, перетворює її у власну подобу, і вона стає Божественною [10, с. 77].

На думку Шрі Ауробіндо, все живе на Землі на рівні підсвідомості є єдиним організмом і, духовно вдосконалюючи себе, людина таким чином вдосконалює весь організм, тобто весь оточуючий світ. Видатний мислитель писав з цього приводу: “Якщо ви бажаєте зробити щось доброго для світу, краще усього зі всією щирістю домагатися маленьких перемог у самому собі. Так ви зробите для світу максимум того, на що здатні” [10, с. 16].

Ці думки, ідеї Шрі Ауробіндо, знайшли своє наукове підтвердження, обґрунтування та подальший розвиток у працях видатного сучасного вченого Г.П.Грабового. У своїй епохальній праці “Вчення про спасіння та гармонійний розвиток” (Новосибірськ, Сибірське університетське вид-во. 2004. – с.551), яка зареєстрована у статутних документах ЮНЕСКО, він стверджує, що сучасне людство достатньо розвинуто, щоб піднятися на новий еволюційний виток свідомості – рівень духовної, космічної свідомості.

Головна ідея його Вчення полягає у тому, що спасіння земної цивілізації від можливої глобальної катастрофи і гармонійний розвиток всієї цивілізації у безмежному часі і просторі може бути здійснено лише через підвищення рівня колективної свідомості землян. Свідомість людини вчений-дослідник розглядає як елемент Світу, у якому всі елементи взаємопов'язані. Трансформація, зміна свідомості людини призводить, відповідно, до зміни усіх інших елементів. Рішучий вплив на оточуючий нас Світ має колективна свідомість усіх об'єктів інформації, але, особливо, саме колективна свідомість людей. Він стверджує, що змінюючи колективну свідомість ми можемо, відповідно, змінювати оточуючу нас дійсність. Зокрема, якщо у колективну свідомість ввести положення про спасіння світу і гармонійний розвиток, про безсмертя у фізичному тілі, про щасливе життя на землі, то вона в дійсності так і буде.

У своєму Вченні Грабовий дає конкретні рекомендації, технології структурування свідомості, що спрямовані на з'єднання, злиття свідомості людини із свідомістю Творця.

Одухотворення людської істоти, космізація її свідомості за методами Грабового сприятиме розкриттю Божих можливостей людини, що закладені в кожному з нас Творцем: людина навчиться встановлювати духовний контроль над реальністю, творити оточуючий нас світ на гармонійній основі, займатися лікуванням, воскресінням людей, усвідомлено вічно еволюціонувати у просторі і часі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акимов А.Е., Шипов Г.И. Отражение духовной жизни России в развитии земной цивилизации // Духовный образ России в философско-художественном наследии Н.К. и Е.И. Рерихов. Мат-лы межд. общ.-науч. конф., 1998. – с. 251-260.
2. Акимов А.Е., Шипов Г.И. Сознание, физика торсионных полей и торсионные технологии // Сознание и физическая реальность. – 1996. – Т.1. - №2. – с.66-72.
3. Аксенов Г., Вернадский П., М., 1994. – 542с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – 1997. – 375с.
5. Мейланов Р. Энергетика человека и современное естествознание. – Махачкала, 1998. – 150с.
6. Полонников Р.И., Хлуновский А.Н., Юсупов Г.М. Биомедицинская информационная система для оценки и прогнозирования динамики возможного развития процессов в организме и сознании // Биомедицинская информация и эниология. – СПб, 1995. – с.12-32.
7. Психологічний словник / за ред. В.І.Войтка./ –К., 1982. – 216с.
8. Сатпрем. Шри Ауробиндо Гхош или Путешествие сознания. – Бишкек, 1992. – 270с.
9. Советский энциклопедический словарь. – М., 1981. – 1600с.
10. Солнечная тропа: Фрагменты из работ матери и ее бесед с учениками. – Одесса, 1992. – 203с.
11. Тихоплав В.Ю., Тихоплав Т.С. Кардинальный поворот. –СПб, 2002. – 304с.
12. Тихоплав В.Ю., Тихоплав Т.С. Начало начал. – СПб, 2003. –288с.
13. Форд Артур. Жизнь после смерти, как об этом было рассказано Джерому Элисону // Восток и Запад о жизни после смерти. – СПб, 1993. –475с.
14. Шипов Г.И. Современная физика и космическая Эволюция человека // Ступени грядущего синтеза. Современное состояние культуры и проблемы духовно-нравственного воспитания человека. Мат.межд.общ.-практ.конф. - Мн., 1998. – с.7-30.
15. Шри Ауробиндо Гхош. Синтез Йоги. – СПб, 1992. – 662с.

В.І. ФЕДОРЕНКО, О.Б. ДЕНИСЮК, І.Г. МУДРА,
О.П. ІВАНОВА, Н.В. МОСКВЯК,
Л.М. КІЦУЛА, Я.М. ЯМКА

ГІГІЄНІЧНІ АСПЕКТИ РЕЖИМУ ДНЯ ТА СТАНУ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ

В статті аналізуються режимні моменти дня студентів – медиків в зв'язку із станом їх здоров'я та рівнем розумової працездатності

В статье анализируются режимные моменты дня студентов – медиков в связи с состоянием их здоров'я и уровнем умственной работоспособности

In the article the day-schedule instants of medical students are analysed in connection with their health condition and the level of the mental capacity to work.

В сучасних умовах від молоді вимагається вміння інтенсивно та ефективно працювати, мобілізувати сили та вміння, що є можливим лише при оптимальному рівні здоров'я та здоровому способі життя.

Саме у молодому віці закладаються основи здорового способу життя, гігієнічної поведінки, ставлення до майбутньої професії. В зв'язку з тим проблема оптимізації життя та здоров'я студентів потребує постійної уваги зі сторони спеціалістів, та гігієністів зокрема.

Для комплексної характеристики стану здоров'я студентства та прогнозування ризиків використовуються загальні схеми досліджень, що базуються на вивченні статистичних даних захворюваності, інвалідності, показників якості довілля з урахуванням впливу шкідливих поллютантів.

З метою підвищення ефективності донозологічної діагностики і цілеспрямованої розробки профілактичних заходів нами проведено вибіркоче дослідження режиму дня і стану здоров'я студентів Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького за результатами анкетування. Обстеженням було охоплено 90 студентів III-IV курсів віком 19 -23 роки, з них жінок - 66, чоловіків - 24. Аналіз стану здоров'я студентів свідчить про переважання в структурі захворюваності патології органів дихання (37,5%), нервової системи та органів чуття (17,5%), а також органів травлення (10,6%).